

INFORMAATIOTUTKIMUKSEN PÄIVÄT 2024

Asiakirja-alan tehtävänimikkeet ja niihin liittyvät työtehtävät työpaikkailmoituksissa

Saara Packalén

Itä-Suomen yliopisto

saara.packalen@uef.fi

<https://orcid.org/0000-0003-1550-4909>

Asiasanat: ammattilaiset, arkistot, asiakirjahallinto, työpaikkailmoitukset

Pysyvä osoite: <https://doi.org/10.23978/inf.148608>

Johdanto ja tutkimuksen tavoite

Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus (GDPR 2016/679) käynnisti Suomessa asiakirjalalla terminologisen ja käsitteellisen muutoksen. Tietosuoja-asetuksen käänöksissä kansallisille kielille ei huomioitu asiakirja-alan käsitteiden kulttuuri- ja kontekstisidonnaisuutta, ja näin tehtiin sellaisia terminologisia ratkaisuja, jotka vaikuttivat keskeisten käsitteiden, kuten asiakirja ja arkisto, merkityksiin ei-englanninkielisissä maissa (Foscarini et al., 2021).

Suomessa arkisto on arkistotilojen ja -organisaatioiden lisäksi perinteisesti tarkoittanut tietyn arkistonmuodostajan toiminnan tuloksena syntynyttä asiakirjojen kokonaisuutta. Asiakirjat kuuluivat arkistoon heti elinkaarensa alusta lähtien. (Rastas, 1991). GDPR:n myötä arkistoterminologia noudattaa anglosaksista perinnettä, jossa arkistolla tarkoitetaan vain niitä asiakirjoja, jotka on arkistoitu kulttuurihistoriallisesti merkittävänä. Asiakirjat arkistoidaan, kun niiden säilytysaika on päättynyt. Tällä hetkellä arkistoinnilla tarkoitetaan myös arkistolain (831/1994) mukaista pysyvää säilyttämistä. Pysyvä säilyttäminen tarkoittaa nykytermein asiakirjatiedon säilyttämistä pysyvästi sen alkuperäiseen käyttötarkoitukseen esimerkiksi organisaatiolla itsellään. Tutkimustietoa ei asiasta ole, mutta käsitteiden merkitys ja niiden väliset erot lienevät jo ammattilaisilla hallussa. Käytännössä termien käyttö vaikuttaa kuitenkin olevan edelleen vaihtelevaa.

Suomessa asiakirja-ala nähdään yhtenäisenä ammattikuntana, joka jakaa myös yhteisen koulutuksen. Asiakirja-alalla tarkoitan tässä kaikkia niitä ammatteja, joissa työskennellään asian- ja asiakirjahallinnan, asiakirjahallinnon, arkistoinnin tai tiedonhallinnan parissa. Kirjaajien ja arkistonhoitajien lisäksi alalla työskennellään Suomessa monenlaisilla nimikkeillä, jotka liittyvät joko asiakirjahallintoon, asiakirjahallintaan tai asianshallintaan. Tiedonhallintalain (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 2019/906) voimaantulon myötä termin tiedonhallinta käyttö vaikuttaa yleistyneen myös alan tehtävänimikkeissä. Tiedonhallinnan käsitteestä ja merkityksestä sekä suhteesta asiakirjahallintoon on kuitenkin useita erilaisia näkemyksiä (Brooks, 2019).

Asiakirja-alan työntekijöiden tehtäviin tai tehtävänimikkeisiin liittyvää tutkimusta on Suomessa tehty vain vähän. Julkishallinnon organisaatioissa on tyypillisesti työskennellyt henkilö tehtävänimikkeellä arkistonhoitaja. Pienemmissä kunnissa arkistonhoitajan työt on hoidettu oman työn ohessa. (Lybeck, 2003). Elokuva-arkistoon kohdistuneessa tapaustutkimuksessa Peltola (2015) havaitsi arkistotyössä 1970-luvulta 2000-luvun alkuun mennessä koetun ammattimaistumista ja toiminnan laajentuessa myös erikoistumista. Ruotsalaisessa tutkimuksessa arkistonhoitajilla todettiin olevan tarvetta uudelle digitaalisen

asiakirjahallinnon osaamiselle. Arkistonhoitajan tehtävänimikkeestä ei kuitenkaan haluttu luopua. (Kallberg, 2012). Julkishallinnossa kirjaamista toimintona pidetään organisaatiolle keskeisenä, mutta kirjaajaa ei silti nähdä asiantuntijana (Kallberg, 2013).

Tässä esityksessä kerron tekeillä olevasta tutkimuksestani, jossa asiakirja-alan työpaikkailmoituksia analysoimalla tarkastelen sitä, millaisilla tehtävänimikkeillä alan tehtävissä Suomessa nykyisin työskennellään. Tutkimuksessa olen kiinnostunut siitä, näkyvätkö alan käsitteistön muutokset työpaikkailmoituksissa. Kun arkisto tarkoittaa vain kulttuurihistoriallisia tarkoituksia varten arkistoituja asiakirjoja, millaisiin tehtäviin nykyisin haetaan työntekijää nimikkeellä arkistonhoitaja? Entä mitä tehtäviä kuuluu tiedonhallinnan asiantuntijalle? Kansainvälisesti asiakirja-alaa on tutkittu aiemmin myös työpaikkailmoituksia analysoimalla (esim. Gibbons & Douglas, 2020).

Tutkimuksen tekemiseen ovat vaikuttaneet käytännön havaintoni siitä, että alan tehtävänimikkeiden kirjo on laaja ja tehtävänimikkeiden käyttö vaihtelevaa. Tekeillä oleva tutkimus liittyy laajemmin siihen, mitä on asiakirjahallinnan ammattilaisuus 2020-luvun Suomessa.

Tutkimuskysymykset, aineisto ja menetelmät

Tutkimuksessa haen vastauksia seuraavanlaisiin tutkimuskysymyksiin:

- Millä tehtävänimikkeillä työpaikkailmoituksissa nykyisin etsitään asiakirja-alan ammattilaisia Suomessa?
- Millaisina tehtävinä arkistonhoito, asiakirjahallinta ja tiedonhallinta näyttäytyvät alan työpaikkailmoituksissa?
- Miten tehtävänimike, sille ilmoituksessa kuvatut tehtävät ja käsitteiden yleinen määrittely alalla suhteutuvat toisiinsa?

Tutkimusaineistoni koostuu asiakirja-alan työpaikkailmoituksista (yhteensä 201 ilmoitusta). Aineiston keräsin elo-syyskuussa 2022 ja tammi-helmikuussa 2023 kolmelta suomalaiselta työhakusivustolta: www.valtiolle.fi, www.kuntarekry.fi ja <https://paikat.te-palvelut.fi/tpt/>.

Menetelminä käytän laadullisen aineiston analyysimenetelmiä sisällönerittely ja sisällönanalyysi. Tiettyjen tehtävänimikkeiden yleisyyttä selvittäessäni on kyseessä osin myös aineiston kvantifiointi. Tutkimusaineiston hallinnan ja analyysin tukena käytän laadullisen aineiston analyysiohjelmaa Atlas.ti.

Tutkimuksen tulokset on tarkoitus julkaista artikkelina tieteellisessä aikakauslehdessä.

Lähteet

- Brooks, J. (2019). Perspectives on the Relationship between Records Management and Information Governance. *Records Management Journal*, 29(1/2), 5–17.
<https://doi.org/10.1108/RMJ-09-2018-0032>
- Foscarini, F., Barrera, G., Babic, A. S., Henttonen, P., & Gunnlaugsdottir, J. (2021). The Language of the GDPR: Translation Issues and Archival Issues in Four Non-English-Speaking Countries. *Archives and Manuscripts*, 49(1-2), 62–87.
<https://doi.org/10.1080/01576895.2020.1864427>
- Gibbons, L., & Douglas, J. (2020). Markers of Professional Identity: Records Management Jobs Advertisements in Australia. *Records Management Journal*, 31(1), 1–17.
<https://doi.org/10.1108/RMJ-03-2020-0007>
- Kallberg, M. (2012). Archivists 2.0: Redefining the Archivist's Profession in the Digital Age. *Records Management Journal*, 22(2), 98–115.
<https://doi.org/10.1108/09565691211268162>
- Kallberg, M. (2013). Shaping a Profession? A New Professional Context and Changing Status for Registrars in Sweden. *Records Management Journal*, 23(3), 177–90.
<https://doi.org/10.1108/RMJ-02-2013-0006>
- Lybeck, J. (2003). Archival Education in Scandinavia. *Archival Science*, 3(2), 97–116.
<https://doi.org/10.1007/BF02435653>
- Peltola, T. (2015). Arkistotyön muutos ja muutoksen kokeminen 1970-luvulta 2000-luvun alkuun - Tapaustutkimus arkistomassoista, teknistymisestä ja asiantuntijuudesta [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9898-5>
- Rastas, P. (1991). *Arkistotoimi Ja Asiakirjahallinto*. Opetushallitus.